

UDK: 811.162.1'243:371.279.8:342.725(438):061.1EU

Pregledni znanstveni rad

Prihvaćen za tisak: 18. prosinca 2008.

Certifikacija znanja poljskoga jezika i ulazak Poljske u Ujedinjenu Europu

Barbara Kryžan-Stanojević

Zagreb

Jedan od načina očuvanja jezika danas je podrška njegove "izvozne" moći. Za život nekoga jezika nije bitno samo to koliko se govornika njime služi kao materinskim jezikom, već i to koliko se njime služe kao drugim ili stranim jezikom. Današnji svijet pogoduje uporabi stranih jezika čija je potreba očita i doprinosi kvalitetnoj međunarodnoj komunikaciji. Ta je činjenica vrjednovana nizom europskih dokumenata od kojih je, čini se, najznačajniji Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Poljaci su svoj ulazak u Europsku uniju obilježili donošenjem zakona o jeziku o čijoj bi se potrebi moglo raspravljati. No neosporno je da je taj dokument osim zakonskih odluka o uporabi jezika u javnom optičaju donio istovremeno dvije jako važne odredbe. Jedna se odnosi na djelovanje Savjeta za poljski jezik, koji djeluje kao organ Akademije znanosti, dok se druga odnosi na zakonsku potvrdu certifikacije poljskoga jezika. U članku će se kao znakovita činjenica razmatrati kronologija nastanka certifikacije poljskoga jezika, zakonske odredbe u kojima je certifikacija zaživjela te način na koji se ostvaruje certifikacija.

1. Uvod

Certifikacija ima dva osnovna značenja: provjeravanje znanja i pripremanje jezika za takvu provjeru. Govoreći o smislu i značenju uvođenja certifikacije nekoga jezika, obično imamo na umu praktičnu stranu tog procesa koja se prije svega odnosi na mogućnost mjerljivosti jezične kompetencije njegovih govornika. Certifikacija ipak ima nekoliko drugih izvanjezičnih vrijednosti koje su možda čak i važnije od mjerljivih znanja jezika.

Provedbi certifikacije jezika mora prethoditi svojevrsno ovjeravanje (verifikacija) i vrjednovanje (evaluacija) jezika. Taj poduhvat podsjeća na njegovu propisivanje (kodifikaciju), tj. proces standardizacije i normiranja. Sve jezične “činjenice” moraju biti podvrgnute procjeni kako bi se vrjednovala. U konačnici to dovodi do određenja jezičnih međuodnosa, tj. određivanju gradacije i hijerarhije jezičnih spoznaja te njihove klasifikacije prema njihovoj nužnosti u procesu komunikacije na svakoj razini znanja.

Sustav certifikacije poznat je prije svega iz engleskoga jezika. Uslijed njegova velikoga dometa nametnula se potreba za njegovim provjeravanjem pomoću ujednačenoga načina ispitivanja na raznim razinama i u raznim sredinama. Potreba za certifikacijom drugih europskih jezika neposredno je uzrokovana pokretljivošću unutar Europe te širenjem potrebe ujednačavanja kriterija provjere jezičnoga znanja. Korak prema ostvarenju toga zadatka izdavanje je europskoga dokumenta CEF-a (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*). Kao što njegov naziv sugerira, on daje ujednačen okvir koji bi trebao pomoći u provedbi certifikacije pojedinih europskih jezika. Ta je knjiga prevedena na poljski (Council of Europe 2003), izišla je i na hrvatskome (Vijeće Europe 2005).

Ujedinjenjem Europe potreba za certifikacijom došla je do izražaja u mnogim jezicima. U slučaju *malih* jezika ta potreba osim jasnih i konkretnih koristi donosi i one koje su izrazito važne, iako su manje mjerljive. To su izvanjezične koristi. Riječ je prije svega o prestižnoj ulozi procesa certifikacije. Moglo bi se reći: koliko kodifikacija odlučuje o tome je li jezik zaista jezik ili “samo” dijalekt, toliko certifikacija svjedoči o potrebi djelovanja jezika izvan etničkih granica, a time i o njegovom dometu i ulozi.

1.1. Kronologija certifikacije malih jezika

Kada se prati kronologija događaja vezanih uz jezičnu politiku pojedinih europskih zemalja, i to jezičnu politiku u novim članicama EU poput Slovenije Slovačke i Češke čiji je jezik relativno maloga dometa, mora se zapaziti određena pravilnost. Naime, jezična politika jača, odnosno postaje očitija u trenutku najave skoroga pristupanja dane zemlje Ujedinjenoj Europi.

Ulazak novih članica u EU obično je popraćen nemirom, što više, osjećajem ugroženosti prije svega od nepoznatoga i novoga. O ekolingvističkoj dimenziji ulaska u Europu govorila je Kryžan-Stanojević (2007). U opće-europskoj raspravi o višekulturalnosti (ili multikulturalnosti), višejezičnosti, o manjinskim i regionalnim jezicima, jezik je dugo samo deklarativno bio u središtu interesa — njegova raznolikost i višekulturalnost nisu bile poduprte nikakvim konkretnim zakonskim dokumentima. Jezik se u opće europskoj raspravi pojavljivao tek kao sredstvo, no s vremenom je postao središte i poveznica gotovo svih ostalih tema. Preokret je nesporno donijela *Europska*

povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (na hrvatskome uvedena Zakonom 1997). Pokušavajući uvesti klasifikaciju pojedinih jezičnih entiteta, otvorila je Pandorinu kutiju. Naime, uz nedostatak preciznosti nazivlja (npr. između jezika, dijalekta i regionalnoga jezika, manjinskoga jezika i sl.), osvijestila je i potrebu preciziranja odnosa između većinskih i manjinskih jezika te otvorila niz ekolingvističkih pitanja. Male zemlje koje trebaju pristupiti EU suočavaju se na početku s problemom osnovnoga nazivlja koje često nije usklađeno s europskim. Iako bi se na prvi pogled moglo učiniti da je ovdje riječ o ujednačavanju (unifikaciji), valja ustvrditi da se zapravo traži svojevrsna prilagodljivost (kompatibilnost) koja olakšava međunarodnu komunikaciju. Naravno, ovu kompatibilnost treba uzimati uz ograde jer nije riječ o jezičnoj, već prije svega o organizacijskoj usklađenosti. Osim nepobitne činjenice da olakšava međunarodnu komunikaciju, potreba za zajedničkim nazivljem i što više zajedničkim jezikom uzrokuje nelagodan osjećaj da je naš vlastiti jezik u europskim dimenzijama nepotreban, zapostavljen, štoviše — ugrožen. Razlozi certifikacije pojedinih jezika imaju i sasvim konkretnu podlogu, a to je mobilnost. I dok je razumljivo da radnik ili student koji putuje u Englesku mora znati engleski jezik, jednako bi razumljivo trebalo biti da radnik koji dolazi raditi u Poljskoj mora znati poljski jezik. Takva su razmišljanja obično pravi razlog za certifikaciju jezika.

2. Poljske inicijative

Pitanje certifikacije poljskoga jezika došlo je do izražaja upravo u kontekstu europskih integracija. Prije početka europskih integracijskih procesa u Poljskoj se govorilo samo o ispitima iz poljskoga jezika u okviru različitih ljetnih škola. U Poljskoj postoji niz ljetnih škola poljskoga jezika s dugom tradicijom. Neke od njih u posljednje su vrijeme prerasle u prave ustanove koje ne poučavaju samo poljski jezik, nego se bave i glotodidaktičkom, izdavačkom i savjetodavnom djelatnošću, npr. varšavski centar za strance *Polonicum* te krakovski *Centar jezika i poljske kulture u svijetu*. Osim tih centara postoje škole poljskoga jezika i poljske kulture u Lođu, Katowicama, Szczecinu, Sopotu, Cieszynu, Lublinu, Wrocławu (v. euro-languages.net/poland ili polski-kursy-językowe). Konkretna poticaj za uvođenjem ujednačenoga ispita nastao je u okviru udruženja nastavnika poljskoga jezika *Bristol*.

2.1. Bristol

Udruženje Bristol ostvarenje je zamisli o ujedinjenju djelovanja polonista iz cijeloga svijeta koja je potekla od nastavnika poljskoga jezika na Sveučilištu Donalda Piriea u Glasgowu. On je preinakom poznate floskule u

lozinku *Polonisti svih zemalja ujedinite se* potaknuo 1995. godine okupljanje svih sveučilišnih nastavnika poljskoga jezika na svijetu. Na taj se je način okupljena grupa u početku bavila prije svega tematikom vezanom uz svakodnevne nevolje nastavnika poljskoga kao stranoga jezika te pokušavala odrediti i ojačati položaj novonastaloga društva.

Nakon uspješne registracije i ozakonjenja, organizacija koja je nazvana *Bristol, udruženje nastavnika poljskoga jezika u svijetu* (zato što je prvi sastanak inicijativnog odbora održan je u hotelu Bristol u Warszawi) počela je intenzivno i sustavno raditi u nekoliko odjela (lingvističkome, književnome, metodičkome te u odjelu za udžbenike), odnosno sekcija. Prvi dužnosnici Udruženja izabrani su 1997. godine i *Bristol* je počeo s radom. Za učlanjenje u društvo trebala je preporuka dvaju članova Udruženja i trogodišnji staž u ulozi nastavnika poljskoga kao stranoga jezika. Početkom djelovanja *Bristol* se okupljao jednom godišnje na znanstvenome skupu koji bi se, uzevši u obzir kako opsežnost tema tako i brojnost okupljenoga članstva, mogao nazvati kongresom. Okupljanja nisu bila usko tematizirana, nego su uvijek uzimala u obzir sva područja kojima su se bavili članovi društva. S vremenom je težište djelovanja postalo usmjereno na dvije djelatnosti: na rad u odjelima, i na vođenje jezične politike, odnosno utjecaj na nju. Prva se djelatnost prije svega svodila na metodički rad koji je rezultirao bogatom izdavačkom djelatnošću (nekoliko desetaka udžbenika i priručnika), vrjednovanjem postojećih udžbenika, usavršavanjem nastavnika radionicama i znanstvenim skupovima. Ta se djelatnost također odrazila na obrazovanje i usavršavanje lektora za poljski jezik u inozemstvu. Druga djelatnost bila je vezana uz jezičnu politiku. Nju je provodila mala grupa okupljena oko stožera udruženja koja se ponajprije posvetila ozakonjenju samoga udruženja, za što je bilo potrebno nekoliko godina. Poslije, nakon registracije društva, djelatnost ove skupine uz jasne se ciljeve usredotočila na pripremu certifikacije poljskoga jezika.

2.2. Forum poljskoga jezika i kulture

Usporedno s inicijativom okupljanja nastavnika poljskoga kao stranog jezika, pojavio se poticaj za organiziranjem foruma posvećenoga kulturi poljskoga jezika. Prvi skup koji je to pokrenuo održan je u listopadu 1995. godine u Wrocławu. Njegovi su organizatori bili Poljska akademija znanosti, Ministarstvo kulture i umjetnosti te Ministarstvo nacionalnoga obrazovanja. Kao postulat toga skupa iznesena je potreba osnivanja Savjeta za poljski jezik pri uredu predsjednika Poljske akademije znanosti. Savjet osnovan 1996. godine odmah je započeo rad na zakonu o poljskome jeziku. Forum djeluje i dalje pa se svake dvije do tri godine organizira skup, čiji je zadatak procjena procesa kojima podliježe suvremeni jezik. Svaki forum ima određenu temu. Zadnji se održao 2005. godine, a sljedeći je sastanak najavljen za

listopad 2008. godine s temom *Polskie języki. O językach środowiskowych i zawodowych*. Održat će se u Gdańsku-Sopotu.

2.3. Savjet za poljski jezik

Savjet za poljski jezik počeo je s radom pod pokroviteljstvom Poljske akademije znanosti, a njegova je glavna zadaća bila priprema Zakona o poljskome jeziku. Zakon je pripremljen te ga je 7. listopada 1999. poljski parlament (Sejm RP) usvojio. Od svibnja 2000., tj. od stupanja na snagu Zakona o poljskome jeziku, potvrđena je i ustavnost Savjeta za poljski jezik. Drugim riječima, Savjet za poljski jezik ozakonjen je na državnoj razini 2000. godine kada je njegovo postojanje uvedeno Zakonom o poljskome jeziku. Savjet čini 38 predstavnika različitih znanstvenih grana: jezikoslovaca, ali i fizičara, informatičara, medicinara, književnih teoretičara, povjesničara umjetnosti, stručnjaka za filozofiju, logiku, pravo i kulturu (tu su spisatelji, glumci, novinari). Prvi predsjednik Savjeta bio je jezikoslovac Walery Pisarek, dok je sadašnji predsjednik polonist Andrzej Markowski.

Savjet za poljski jezik određen je kao mjerodavni i savjetodavni organ u području uporabe poljskoga jezika i njegovog razvoja. Glavni je zadatak Savjeta skrb o poljskome jeziku i njegovu očuvanju kao općenarodnomu kulturnomu blagu, širenje znanja o jeziku putem medija te državnih i društvenih ustanova. Savjet zauzima stav o svim bitnim pitanjima suvremenoga poljskoga jezika i sudjeluje u stvaranju državne jezične politike, analizira i kritički vrjednuje javnu uporabu poljskoga jezika. Iako bi se moglo činiti da je donošenjem Zakona o poljskome jeziku prestao razlog za njegovo postojanje, nakon donošenja toga zakona Savjet preuzima kontrolu nad provođenjem zakona, a njegova uloga na polju jezične politike i kulture jezika jača.

2.4. Zakon o poljskome jeziku

Zakon o poljskome jeziku (polj. *Ustawa o języku polskim*) prihvaćen je 1999. godine, a sljedećih je godina bio dva puta dopunjen. Sam se Zakon (na hrvatskome dostupan u časopisu *Riječ* 2001) odnosio na uporabu poljskoga jezika u javnom optičaju, regulirao je poljsko nazivlje i udio poljskoga jezika u trgovačkome prometu, dok su se dopune odnosile na certifikaciju poljskoga jezika.

3. Ostvarenje zamisli o certifikaciji

Ostvarenje zamisli o certifikaciji poljskoga jezika prije svega je vezano uz osjećaj ugroženosti uoči pristupa Poljske Ujedinjenoj Europi. Uzrok osjećaja ugroženosti može se naći i u tzv. suviše liberalnome pristupu jeziku,

pristupu čiji krajnji oblik A. Markowski (2006) zove leseferizmom. Suprotstavljajući globalizaciji kao glavnomu uzroku osjećaja ugroženosti krije se i u deklariranoj djelatnosti Savjeta, čiji je važan zadatak bio, kako glasi programska deklaracija — očuvanje vrijednosti jezika predaka. Na sličan su način reagirale i druge zemlje pokušavajući zakonom riješiti probleme očuvanja vlastitoga jezika i jačanja njegove kondicije. Jedna je od reakcija u poljskome slučaju bilo i ustanovljenje certifikacije poljskoga jezika.

3.1. Certifikacija kao naziv

Već je od samoga nastanka zamisli o certifikaciji poljskoga jezika pojam *certifikat* i *certifikacija* u poljskoj lingvističkoj sredini izazivao burnu raspravu. Tragovi te rasprave daju se zapaziti u izjavama W. Pisareka, A. Markowskog i Z. Salonijega, te konačno u stavu Savjeta na temu uporabe riječi *certifikat* u poljskome kontekstu (www.rjp.pl).

Dio je lingvista smatrao da nazivu *certifikat* u okruženju brige za jezik nije mjesto jer je sama riječ stranoga podrijetla. Drugi su obraćali pozornost na značenje riječi. Iako se ona može smatrati poljskom jer je u poljskome jeziku već odavno postojala, nije se rabila u značenju svjedodžbe i provjeravanja znanja. Stoga su predlagali da se umjesto nje rabi poljska riječ *poświadczenie*, što je u konačnici prihvaćeno u tekstu Zakona.

Međutim, bilo je i onih koji su naglasili da uzus nameće prihvaćanje takvoga naziva u novome značenju, što potkrjepljuje i saznanje da je neosemantizacija tipičan proces u suvremenome poljskome jeziku, stoga je njegovo prihvaćanje neizbježno (Markowski 2006). Riječ je o dvjema riječima: prva riječ je *certifikat*, dakle, potvrda poznavanja poljskoga jezika. Druga je *certifikacija*, koja ima dva osnovna značenja: provjeravanje znanja i pripremanje jezika za takvu provjeru. Drugim riječima, odnosi se na dva procesa — proces provjere znanja i pripreme jezika za provjeru. Te su riječi, bez obzira na burnu raspravu, prihvaćene u poljskome jeziku, zajedno sa sva tri značenja. Njihovu je prihvaćanju doprinijela i njihova međunarodna razumljivost te ekonomičnost.

3.2. Zakonska osnova

Zakonsku osnovu certifikacije poljskoga jezika čini promjena odnosno dopuna Zakona o poljskome jeziku, koja je njegov sastavni dio i kojom se unosi pojam certifikacije poljskoga jezika kao jedan od načina skrbi o jeziku. Dopuna je izdana 11. travnja 2003. (*Dziennik Ustaw Nr 73, poz. 661*), a dostupna je na adresi www.rjp.pl. Potpisao ju je tadašnji predsjednik Republike Poljske Aleksandar Kwaśniewski. Nije nevažna regulacija certifikacije na razini zakona, a potpis Predsjednika Republike (ne npr. ministra) daje mu dodatnu

važnost. Zakonom se određuje cilj certifikacije i njezina provedba. Cilj je provjere znanja poljskoga jezika izdavanje službene potvrde poznavanja poljskoga jezika kao stranoga stranomu državljaninu ili poljskom državljaninu koji je stalno nastanjen izvan poljskih granica. Izdavanje potvrde moguće je nakon provjere znanja.

Treba naglasiti da je taj Zakon jako razrađen te jednoznačno određuje i ciljeve i tijek ostvarenja certifikacije. Zakon u dodanom poglavlju 2a u članku A 11d naređuje ministru nacionalnoga obrazovanja i odgoja rok za izdavanje uredbe, kojom se imenuje desetočlana Komisija i regulira financijska naknada članovima za rad i sudjelovanje na sjednicama Komisije, te određuje razinu te naknade (visina prosječne plaće asistenta u visokome školstvu). U skladu s tim člankom slijede dvije uredbe ministara nacionalnoga obrazovanja i odgoja, visokoga školstva i ministra kulture (http://www.buwiwm.edu.pl/certyfikacja/podstawy_prawne.html od 15. listopada 2003. *Dziennik Ustaw nr 191, poz. 1870 i 1871*) kojima se imenuje Komisija za certifikaciju, te detaljno određuje način njezina funkcioniranja i provedba ispita.

3.3. Komisija za certifikaciju

U skladu s dopunom Zakona o poljskome jeziku, na zahtjev predsjednika Republike Poljske nadležni ministri (ministar nacionalnoga obrazovanja i odgoja, ministar visokoga školstva u dogovoru s ministrom kulture) posebnom odredbom imenuju, iz redova uglednih jezikoslovaca među kojima su i glotodidaktičari, desetočlanu Komisiju za potvrdu poznavanja poljskoga jezika. Osim organizacije samih ispita, Komisija se bavi: nadzorom provedbe ispita, praćenjem potreba za organiziranjem ispita, pripremom godišnjega ispitnoga rasporeda, imenovanjem državnih ispitnih skupina, ugovaranjem pripreme ispitnoga materijala, analizom ispitnih rezultata, organizacijom školovanja i usavršavanja znanja ispitivača i osoba koje pripremaju materijale za ispit. Komisija se brine o promicanju procesa certifikacije, izdaje potvrde znanja poljskoga jezika te surađuje s poljskim i inozemnim ustanovama koje provode ispitivanje poznavanja poljskoga i drugih jezika i pripremaju pristupnike za polaganje takvih ispita.

3.4. Organizacija ispita

Ispiti se održavaju na zahtjev zainteresiranih nakon procjene potrebe održavanja ispita. Komisija imenuje državnu ispitnu skupinu. Državna ispitna skupina provodi pismene i usmene ispite na svim razinama (prema potrebi) te ocjenjuje ispit; sastavlja ispitnu dokumentaciju (koju predaje Komisiji). Financijska sredstva za djelovanje Komisije i državnih ispitnih grupa osigu-

ravaju se iz državnoga proračuna, a o njima odlučuje nadležni ministar (ministar visokoga školstva). Isti ministar u dogovoru s ministrom obrazovanja i ministrom kulture uredbom precizno određuje zadatke i pravilnik djelovanja Komisije, organizaciju državnih ispitnih grupa te oblik administrativne i financijske podrške, visinu naknade, uvjete pokrivanja putnih troškova i dnevnica za Komisiju i članove državnih ispitnih skupina kao i naknadu troškova osobama koje Komisija angažira tijekom provedbe certifikacije. Plaćeno je također sudjelovanje na sjednicama Komisije, a naknadu dobivaju svi (osim predsjednika Komisije) na razini minimalne plaće asistenta na visokoškolskoj ustanovi.

Uredbom se također određuju uvjeti provedbe ispita i način izdavanja potvrda te se određuju kompetencije za pojedine razine znanja. Istom se odredbom uređuje način oslobađanja od ispita. Ministar je odredio da je za administrativnu i financijsku podršku odgovorno tijelo *Ured za priznavanje obrazovanja i međunarodnu razmjenu* (polj. *Biuro uznawalności wykształcenia i wymiany międzynarodowej* BUWiWM). Ispiti se plaćaju, a naknade za ispite idu u državni proračun na račun BUWiWM-u.

3.5. Administrativna podrška

Istom se uredbom određuje način ispitivanja, dok se standardi ispitnih zahtjeva na pojedinim razinama temelje na preporukama Vijeća Europe u skladu sa spomenutim dokumentom *Common European Framework of Reference for Languages* koje je preveden i na poljski i na hrvatski jezik. Ispiti su usklađeni sa sustavom ispitivanja Udruge europskih jezičnih ispitivača ALTE (engl. *Association for Language Testers in Europe*). Poljsku u toj organizaciji predstavlja Jagelonsko Sveučilište u Krakovu. Ured za priznavanje obrazovanja i međunarodnu razmjenu glavna je ustanova za administrativnu i financijsku podršku ispitima u Poljskoj.

3.6. Način ispitivanja i ocjenjivanja

Ispitu mogu pristupiti svi koji su navršili 16 godina. Tijekom provedbe certifikacije došlo je do pomicanja te dobne granice. Najprije je donja granica bila određena na 18 godina, dakle ispit je mogla polagati samo punoljetna osoba. S obzirom na to da je zakonom dopušteno zapošljavanje osoba od 16 godina, na sjednici 6. ožujka 2006. Komisija je donijela odluku o smanjenju dobne granice na 16 godina.

Ispiti se provode na tri razine: na prijelaznoj (B1), samostalnoj (B2) i vrsnoj (C2). U Prilogu 1 usporedno su prikazane razine u drugim sustavima certifikacije. Znanje potvrđuje Komisija izdavanjem dokumenta — certifikata. Izgled certifikata te način njihova dodjeljivanja uređuje se Uredbom

ministra nacionalnoga obrazovanja i sporta od 15. listopada 2003. (*Dziennik Ustaw nr 191, poz. 1871*). Svaki ispit provjerava, neovisno o razini, djelatnosti kao u (1).

- (1) — razumijevanje slušanoga teksta
 — gramatičku ispravnost
 — razumijevanje pisanoga teksta
 — pismeno izražavanje
 — usmeno izražavanje

Svaka se od navedenih sastojnica boduje s 40 bodova, a ukupan zbroj za cijeli ispit (koji se sastoji od pet dijelova) iznosi 200 bodova. Kao uvjet za prolaznu ocjenu u svakoj od ovih sastojnica potrebno je postići najmanje 24 boda (60%). Da bi se dobila prolazna ocjena iz cijeloga ispita, nužno je dobiti prolaznu ocjenu u svakome njegovu dijelu. Ispit se ocjenjuje prema ljestvici navedenoj u (2).

(2)

Ocjena		Broj bodova
<i>hrvatski</i>	<i>poljski</i>	
izvrstan	celujący	189,6–200
vrlo dobar	bardzo dobry	169,6–189,5
dobar	dobry	149,6–169,5
dovoljan	dostateczny	120–149,5
nedovoljan	niedostateczny	0–119

Ozbiljnosti ovih ispita doprinosi i činjenica da osobe koje su dobile nedovoljan, dakle negativnu ocjenu, mogu ponovno pristupiti ispitu tek nakon godinu dana.

3.7. Prvi ispiti

Prvim ispitima koji su se održali 2004. godine prethodile su brojne pripreme i predradnje. Pripremljene su dvije serije prototipnih ispita. Jedna od tih serija bila je provjerena u svim centrima za poučavanje poljskoga kao stranoga čiji su predstavnici članovi Komisije. Redovitim ispitima u razdoblju od 2004. do 2006. bio je obuhvaćen 651 pristupnik iz različitih zemalja (usp. prilog 3), što potvrđuje potrebu certifikacije. Krug zainteresiranih za ispite ne obuhvaća samo dijasporu, već i skupine stranaca koji se namjeravaju zaposliti ili su zaposleni u Poljskoj (usp. Priloge 2 i 3). Analiza rezultata ispita i analiza samih zadataka služi kao način usavršavanja ispitnih materijala (usp. Prilog 4). Pokrenute su također radionice za školovanje ispitivača.

3.8. Popratne djelatnosti (udžbenici)

Jedan od zadataka pokretača certifikacije poljskoga jezika, udruženja Bristol, bio je provjera kvalitete udžbenika i priručnika za poljski kao strani jezik. Proces certifikacije (certifikacije u drugome značenju, u kojem je jezik koncipiran prema načelu vrjednovanja jezičnih činjenica u sustavu jezičnih kompetencija) doprinio je uvođenju reda u tim udžbenicima. Štoviše, sadašnji su udžbenici klasificirani prema razinama jezične kompetencije. Nastao je kvalificirani tim metodičara — polonista koji su prihvatili izazov i marljivo pripremaju udžbenike za sve stupnije znanja.

3.9. Naknade za ispit

Naknada za ispit ovisi o razini ispita. Ispit se na razini B1 naplaćuje 60 €, na razini B2 80 €, dok na vrsnoj razini C2 stoji 100 €. Potvrda, odnosno svjedodžba stoji 20 €. Potvrdu bez polaganja ispita na poseban zahtjev mogu dobiti magistri koji su završili polonistiku na sveučilištima u Poljskoj.

3.10. Obavijesti o ispitima

Sve obavijesti o ispitima, o načinu i uvjetima nalaze se na mrežnoj adresi (<http://www.buwiwm.edu.pl/certyfikacja>). Pristupnici dobivaju obavijesti o rokovima elektronskim putem i tradicionalnom poštom. U 2008. godini certifikacijski će se ispiti održati u proljetnoj, ljetnoj i jesenskoj sesiji u Berlinu, Kijevu, Krakovu, Poznanju i Varšavi, Čikagu, New Yorku, Cieszynu te u stranim centrima koji prijave potrebu za ispitom. Da bi se ispit održao, potrebne su prijave najmanje 15 pristupnika.

4. Zaključak

Iako se čini jasnim da je certifikacija jednoznačno pozitivan proces, nije na odmet još jednom naglasiti u čemu se sastoji njezina pozitivna uloga. Proces certifikacije jednoznačno svjedoči o tome da jezik djeluje i izvan svoga materinskoga dometa, da ne služi samo vlastitome narodu, nego da je potreban međunarodnoj zajednici. Certifikacija jezika vodi jačanju jezika, slični svojevrsnoj inventuri u kojoj, osim popisa, moramo vrjednovati ono što se na popisu našlo. Jedino takav ovjereni popis može biti osnova za objektivizaciju procesa ocjene jezičnih kompetencija i ujednačenja kriterija ispitivanja. Takva objektivna, valorizirana osnova izvanredan je temelj za kompetentne udžbenike i priručnike. Proces certifikacije jezika otkriva nedostatke odnosno “nedorađena” mjesta u opisu. Certifikacija jezika jedan je od elemenata koji doprinosi podizanju jezične kulture. S obzirom na važnost i ozbiljnost

procesa certifikacije, jako su važne pripreme koje bi trebale tomu procesu prethoditi, a to je prije svega dosljedno određivanje standarda.

5. Prilozi

Prilog 1: Ispiti prema razini znanja nekoliko europskih jezika

ALTE Breakthrough	ALTE Poziom 1: Waystage User	ALTE Poziom 2: Threshold User	ALTE Poziom 3: Independent User	ALTE Poziom 4: Competent User	ALTE Poziom 5: Good User
Rada Europy: A1 – Breakthrough Level	Rada Europy: A2 – Waystage Level	Rada Europy: B1 – Threshold Level	Rada Europy: B2 – Vantage Level	Rada Europy: C1 – Effective Operational Proficiency	Rada Europy: C2 – Mastery level
—	Deutsch Grundbaustein Deutsch als Fremdsprache (GBS DaF)	Deutsch Zertifikat Deutsch (ZD)	—	Deutsch Zentrale Mittelstufenprüfung (ZMP)	Deutsch Zentrale Oberstufenprüfung (ZOP), Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS)
—	English Key English Test (KET)	English Preliminary English Test (PET)	English First Certificate in English (FCE)	English Certificate in Advanced English (CAE)	English Certificate of Proficiency in English (CPE)
—	Français Certificat d'Etudes de Français Pratique 1 (CEFP1)	Français Certificat d'Etudes de Français Pratique 2 (CEFP2)	Français Diplôme de Langue Française (DL)	Français Diplôme Supérieur d'Etudes Françaises Modernes (DS)	Français Diplôme de Hautes Etudes Françaises (DHEF)
—	—	Polski Poziom podstawowy	Polski Poziom średni ogólny	—	Polski Poziom zaawansowany

Prilog 2: Centri ispitivanja i razine od 2004. do 2006.

Centar	Razina jezične kompetencije			
	B1	B2	C2	UKUPNO
Varšava (x 9)	74	75	59	208
Krakov (x 7)	45	57	42	144
Berlin (x 4)	34	21	7	62
New York (x 2)	11	23	6	40
Čikago	0	32	0	32
Bratislava (x 2)	5	11	13	29
Lille (x 2)	6	4	12	22
Wrocław (x 3)	8	7	7	22
Poznanj	4	13	4	21
Cieszyn	6	4	5	15
Madrid	3	7	4	14
Pariz	0	10	3	13
Katowice	5	1	2	8
Atena	0	4	3	7
Łódź	4	2	1	7
Lublin	2	3	2	7
UKUPNO	207	274	170	651

Prilog 3: Zemlje iz kojih potječu pristupnici od 2004. do 2006.

Njemačka	126	Ukrajina	89	Poljska	67
Francuska	45	SAD	41	Španjolska	36
Rusija	33	Slovačka	29	Bjelorusija	25
Češka	18	SAD/Poljska	17	Italija	17
Japan	13	Belgija	10	Austrija	8
Grčka	7	Kazahstan	6	Velika Britanija	5
Francuska/Poljska	4	Rumunjska	4	Švedska	4
Nizozemska	3	Litva	3	Njemačka/Poljska	3
Armenija	2	Brazil/Portugal	2	Bugarska	2
Estonija	2	Grčka/Poljska	2	Gruzija	2
Kanada/Poljska	2	Kanada/Poljska	2	Južna Koreja	2
Latvija	2	Moldavija	2	Norveška	2
Australija	1	Belgija/Španjolska	1	Kina	1
Danska/Poljska	1	Iran	1	Kirgistan	1
Srbija	1	Slovačka/Poljska	1	Slovenija	1
Švicarska	1	Turska	1	Ukrajina/Poljska	1
Mađarska	1	Velika Britanija/Poljska	1		
UKUPNO 651					

Prilog 4: Rezultati certifikacijskih ispita od 2004. do 2006.

RAZINA	OCJENE					UKUPNO
	Izvrstan	Vrlo dobar	Dobar	Dovoljan	Nedovoljan	
B1	11	58	78	19	41	207
B2	14	102	89	27	42	274
C2	13	76	43	9	29	170
UKUPNO	38	236	210	55	112	651

Prilog 5: Kompetencije koje nisu savladane od 2004. do 2006.

	Broj pristupnika		
	Razina B1	Razina B2	Razina C2
Slušno razumijevanje	18	22	6
Gramatička ispravnost	29	21	10
Razumijevanje pisanoga teksta	10	22	16
Pismeno izražavanje	22	29	13
Usmeno izražavanje	9	14	6

6. Literatura

- Council of Europe (2001) *Common European Reference Framework for Languages: learning, teaching, assessment*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Council of Europe: Coste, D., North, B., Sheils, J., Trim, J. (2003) *Euro-pejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: CODN.
- Kryžan-Stanojević, B. (2007) *Ekolingvistika u obrani jezičnog identiteta*, HDPL, Split (izlaganje).
- Markowski, A. (2006) *Kultura języka polskiego*, Warszawa: PWN.
- Vijeće Europe (2005) *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*, Zagreb: Školska knjiga.
- * (2008) Euro Languages Net Project — Poland,
www.euro-languages.net/poland
- * (2008) *Polski system edukacji*,
http://www.buwiwm.edu.pl/certyfikacja
- * (2008) *Polski — kursy językowe*,
http://katalog.onet.pl/10696,polski-kursy-jezykowe,k.html
- * (2008) *Rady Języka Polskiego*, www.rjp.pl
- * (2008) *Świat Polonii*, www.wspolnota-polska.org.pl/index.php?id=st13
- * (2001) *Zakon o poljskome jeziku, Riječ 7/2.*
- * (2004) *Zakon o poljskome jeziku, Riječ 10/1.*
- * (1997) *Zakon o potvrđivanju Europske povelje o regionalnim ili manjin-skim jezicima*, www.poslovniforum.hr/eu/wmu029.asp

Certification of Polish and the ascension of Poland to the European Union

Maintaining the fitness of a language, among other things, requires supporting its “export”. Thus, one of the things that is significant for the survival of a language is how many speakers use it as a second language. In this day and age we are open to using foreign languages. The need for foreign languages is obvious, and their usage in various situations may make our life easier and contribute to the quality of international communication. This fact has been recognized and confirmed in a number of European documents, the most important of which for our purposes is the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Upon its ascension to the European Union, Poland has enacted a Law on the Polish Language. The need for this law might be a debatable issue, but what is certain is that the law has two important stipulations. The first concerns the establishment of the Polish Language Commission under the auspices of the Polish Academy of Science, and the second is Polish language certification. The talk will present the chronology of the Polish language certification, the legal provisions making it possible and the way certification functions in practice.

Key words: Polish language, certification, The Law on the Polish Language

Ključne riječi: poljski jezik, certifikacija, Zakon o poljskome jeziku